

ÜÇÜNCÜ KUŞAK SEFALOSPORİN: SEFTRİAKSONUN GENEL CERRAHİDE KULLANILIMI. BİR KLİNİK ARAŞTIRMA

Mehmet NEŞŞAR

ÖZET

Bu çalışmada üçüncü kuşak sefalosporinlerden seftriakson birinde profilaktik, diğerinde tedavi amacıyla iki grup hasta üzerinde denenmiş ve elde edilen sonuçlar tartışılmıştır.

SUMMARY

The administration of ceftriaxone, a third generation cephalosporin in general surgery. A clinical investigation.

In this clinical trial ceftriaxone, third generation cephalosporin was used in two groups of patients with prophylactic and therapeutic purposes and the results were discussed.

GİRİŞ

Aerobik Gram negatif bakterilere olan etkileri belirgin derecede fazla olan üçüncü kuşak sefalosporinler aynı mikroorganizmalara karşı etkili olan aminoglikozidler, sulfametoksazol-trimetoprim ve birinci kuşak sefalosporinlere tercih edilmektedir. Bunlardan *Bacteroides fragilis*, *Pseudomonas* ve enterokoklara etkinliğinin az olduğu iddia edilen, bu nedenle pelvik infeksiyonlarla abdominal girişimlerde kullanılmamaları önerilen (1), ayrıca 24 saatte tek doz olarak kullanımının yetersiz olabileceği bildirilen seftriakson (ceftriaxone, Rocephin) bu çalışmada tek doz olarak iki grup hastada denenmiştir. Birinci grup önemli derecede ve çoğunluğu abdominal olan enfekte olguların oluşturduğu 13 hastadan, ikinci grup ise seftriaksonun profilaktik olarak kullanıldığı 10 aseptik elektif girişim olgusundan oluşmaktadır. Bu hastalar seftriaksonun antibakteriyel etkisini ve bu etkinin günlük tek doz uygulaması ile ne derecede değiştiğini belirlemek üzere izlenmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Hastalar rastgele örnekleme yöntemi ile hastaneye ardarda gelen hastalardan seçilmiştir. Araştırmanın sağlığı açısından, küçük girişimler çalışmaya alınmamış, birinci gruba kontaminasyonu ve enfeksiyonu önemli derecede olan hastalar, ikinci gruba ise büyük elektif girişimler alınmıştır. Birinci grup 13, ikinci grup ise 10 olgudan oluşmaktadır. İlacın etkisi iki ayrı grupta iki ayrı açıdan ele alınmış ve sonuçlar ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Birinci grup: 13 olgudan oluşan bu grupta hastaların sekizi (% 62) erkek, beşi (% 38) kadın idi. Yaş sınırları 11 ila 63 arasında değişmiş, ortalama 34 olmuştur.

Bu hastalarda enfeksiyon tanısı ve odağı, kullanılan seftriakson dozu, tedavi süresi ve alınan sonuçlar tablo 1'de gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi 13 olgudan 12'sinde enfeksiyon kısa sürede yenilmiş, kesin iyileşme sağlanmıştır (% 92). Bu hastalarda ilaç 5 ila 10 gün arasında kullanılmış, ortalama kullanım süresi 6 gün olmuştur. Bir olguda (No.11) 10 gün ilaç kullanımı sonunda belirgin iyileşme sağlanmış olmakla birlikte ikinci bir ilacın kullanılması gereği duyulmuş ve aminoglikozid eklenmesi ile kesin iyileşme sağlanmıştır. Adı geçen hastanın kronik safra fistüllü, kaşektik ve hipoproteinemik olması, sonuç almaktaki güçlüğü ilacın etkisinden çok hastanın immünite düşüklüğüne bağlanabileceğini akla getirmektedir.

Tablo 1. Tedavi amacı ile seftriakson kullanılan hastaların tanı ve sonuçları.

Hasta No	Tanı	Enfeksiyon odağı	Seftriakson (g/gün)	Tedavi süresi (gün)	Sonuç
1	Alt ekstremitede kontamine geniş laserasyon	Derialtı ve adele dokuları	1	5	Çok iyi
2	Duodenum ülser perforasyonu+ jeneralize peritonit	Periton	1	5	Çok iyi
3	Perfore apandisit+lokal peritonit	Periton	0.5	5	Çok iyi
4	Perfore apandisit+peri-apandiküler apse	Periton	0.5	5	Çok iyi
5	İnen kolon perforasyonu+ jeneralize peritonit	Periton	1	5	Çok iyi
6	Mide sarkomu perforasyonu+ jeneralize peritonit	Periton	1	7	Çok iyi
7	Perine ve rektumda geniş laserasyon, doku kaybı	Perine	1	10	Çok iyi
8	Akut flegmolu apandisit	Apandiks	1	5	Çok iyi
9	Perfore apandisit+Douglas apsesi	Periton	1	7	Çok iyi
10	Perfore apandisit	İnzisyon altı-deri altı	1	5	Çok iyi
11	Safra yollarına perfore süpüre karaciğer kist hidatitiği	Subhepatik apse	1	10	İyi
12	Taşlı, ampiyemli safra kesesi	Safra kesesi	1	5	Çok iyi
13	Taşlı, ampiyemli safra kesesi	Safra kesesi	1	5	Çok iyi

İkinci grup: On olgudan oluşan bu grupta hastaların yarısı erkek, yarısı kadın idi. Yaşları 30 ila 60 arasında değişmiş, ortalaması 39 olmuştur. İlacın profilaktik olarak kullanıldığı bu grup hastaların tanısı, yapılan cerrahi girişim, uygulanan seftriaksonun dozu ve uygulama süresi ve alınan sonuçlar tablo 2'de gösterilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi hastaların tümü kompli-

kasyonsuz olarak iyileşmişlerdir (% 100). Sefriakson bu olgularda 3 ila 8 gün süre ile kullanılmış, ortalama kullanma süresi 3.9 gün olmuştur. Tüm olgularda enfeksiyon olmadığı gibi ikinci bir ilaca da gerek olmamıştır. İlacın kullanıldığı iki grup hastada da ilaca bağlı yan etki gözlenmemiş, hastalar ilacı çok iyi tolere etmişlerdir.

Tablo 2. Profilaktik olarak sefriakson kullanılan hastaların tanısı ve sonuçları.

Hasta No	Tanı	Yapılan Ameliyat	Sefriakson (g/gün)	Tedavi süresi (gün)	Sonuç
1	Sliding tip özefageal hiatus hernisi	Nissen fundoplikasyonu, trunkal vagotomi, piloroplasti	1	3	Çok iyi
2	İndiferansiyel folliküler tiroid kanseri	Bilateral total tiroidektomi	1	3	Çok iyi
3	Duodenum ülseri	Trunkal vagotomi+piloroplasti	1	3	Çok iyi
4	Safra kesesi kanseri+ karaciğer metastazı	Safra kesesi ile birlikte parsiyel irregüler hepatektomi	1	5	Çok iyi
5	Taşlı kolesistit	Kolesistektomi	1	3	Çok iyi
6	Duodenum ülseri	Trunkal vagotomi+piloroplasti	1	3	Çok iyi
7	Basit multinodüller goitre	Bilateral subtotal tiroidektomi	1	3	Çok iyi
8	Travmatik hemopnömotoraks	Kapalı toraks drenajı	1	8	Çok iyi
9	Spontan pnömotoraks	Kapalı toraks drenajı	1	3	Çok iyi
10	Sol meme kanseri	Modifiye radikal mastektomi	1	5	Çok iyi

TARTIŞMA

Üçüncü kuşak sefalosporinlerin tümü Gram negatif bakterilerin çoğunluğuna kuvvetle etkilidir. Bu etki birinci kuşak sefalosporinlere oranla 10-100 misli fazladır. Bilinen aminoglikozidler ve sulfametoksazol-trimetoprim kombinasyonuna oranla da etkinin belirgin olarak artmış olduğu bilinmektedir. Sefriakson üçüncü jenerasyon sefalosporinler arasında en etkin olanlardan biri olarak ve günde tek doz kullanım kolaylığı getirdiği öne sürülerek kullanıma sunulmuştur. Ancak bu ilacın özellikle pelvik enfeksiyonlar ve abdominal girişimlerde komplikasyonlara önemli ölçüde sebep olan enterokoklar, *Pseudomonas* ve *Bacteroides fragilis*'e etkisinin az olduğu, yarı ömrünün 8 saat olması nedeni ile günde tek doz olarak kullanılamayacağı ve abdominal ve pelvik enfeksiyonlarda seçkin ilaç olmadığı öne sürülmüştür (1). Ayrıca % 40 oranında diyareye sebep olduğu ve böbrek yetmezliği bulunan hastalarda kullanıldığı taktirde nefrotoksik olabileceği bildirilmiştir (1).

Çalışma bu nedenle Genel Cerrahi dalında ve özellikle abdominal enfeksiyonlarda denenmiştir. Sonuçlar açıkça göstermektedir ki en ağır abdominal enfeksiyonlarda bile sefriakson emin sonuç vermektedir. Bu sonuç ilacın günde tek doz olarak kullanılması ile elde edilmiştir.

Profilaktik ve tedavi edici olarak ilacın kullanımına tüm olgularda ameliyat öncesi veya en geç ameliyat anında başlanmıştır. Günümüzde ameliyattan sonra antibiyotik kullanımına başlanılmasının etkin olmadığı artık bilinmektedir. Her ne kadar profilaktik olarak ameliyat öncesi tek doz uygulamasının ameliyat sonrası ilacın birkaç gün daha kullanılmasına eşdeğer sonuçlar verdiği (2) gösterilmişse de, bu araştırmaya alınan olgularda antibiyotik 3-8 gün süre ile kullanılmıştır.

İlaca ait yan etki gözlenmemiştir. Böbrek yetmezliği olan hastamız olmadığı için bu konuda bilgi verilemeyecektir. Yan etkilerin daha çok 4 g/gün ve daha yukarı dozlarda ortaya çıktığı (1) ve bizim serimizde bu kadar yüksek doz kullanılmamış olduğu da göz önüne alınmalıdır. Ancak ilacın günlük tek doz olarak ve etkili olduğu dozlarda yan etkisi gözlenmemiştir.

Sonuç olarak bu çalışmada seftriaksonun:

1. Günde tek doz kullanım kolaylığı sağlaması
2. İyi tolere edilmesi, yan etkilerinin görülmemesi
3. Açık etkinliğinin belirlenmiş olması
4. İkinci bir antibakteriyel ilaca gerek bırakmaması nedeni ile genel cerrahi uygulamaları içinde güvenilirliği belirlenmiştir.

KAYNAKLAR

- 1-Cunha B A: *Third-generation Cephalosporins. A Rational Basis of Selection*, Hlth Commun Inc. Metuchen (1985).
- 2-Scher K S, Wroczynsky A F, Jones C W: Duration of antibiotic prophylaxis. An experimental study, *Am J Surg* 151: 209 (1986).